

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပျူကမ္ဘာ့ဦးစားများမှ
ပျူအက္ခရာသဏ္ဍာန်များနှင့်
ပျူစာလုံးရေးသားပုံစနစ်များကိုလေ့လာချက်

ပါရဂူ (PhD) တွဲအတွတ်တင်သွင်းသောကျမ်း

မောင်မောင်ဆွေ

မြန်မာစာဌာန
ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်

၂၀၀၆-ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ

ကျမ်းအကျဉ်းချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် တွေ့ရှိရသော ပျူကမ္ဘာဦးစားများနှင့်ပတ်သက်၍ လေ့လာမှုပြုထားသော ကျမ်းဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့လေ့လာမှုပြုရာတွင် ရှေးအိန္ဒိယ ကမ္ဘာဦးစားတို့ရှိ အက္ခရာနှင့် အရေးအသားများအကြောင်း လေ့လာဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့နောက် ပျူကမ္ဘာဦးစားတို့တွင် တွေ့ရသော ပါဠိစာပေသုံးပျူအက္ခရာသဏ္ဍာန်နှင့် ရှေးအသား၊ သက္ကတစာပေသုံး ပျူအက္ခရာသဏ္ဍာန်နှင့် အရေးအသား၊ ပျူစာပေသုံး ပျူအက္ခရာသဏ္ဍာန်များနှင့် ပျူတို့၏ စာအရေးအသားများအကြောင်း ကဏ္ဍ (၆)ရပ်ခွဲကာ လေ့လာဖော်ပြထားပါသည်။

ကဏ္ဍ တစ်ရပ်စီကို အခန်းခွဲဖော်ပြထားပါသည်။ အခန်း ၁ တွင် “ရှေးအိန္ဒိယ အက္ခရာသဏ္ဍာန်များနှင့် အရေးအသား” ဟူသောခေါင်းစဉ်ဖြင့်ဖော်ပြထားပါသည်။ အိန္ဒိယ မြစ်ဝှမ်းယဉ်ကျေးမှုအရပ်စားများ၊ ပိပြဝ ဓာတ်တော်အိုးစာ စသည်ဖြာဟိုအရေးအသားများ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ အကျဉ်းနှင့် ဖြာဟိုအက္ခရာနှင့်ရှေးသားပုံ စနစ်များကို လေ့လာဖော်ပြထားပါသည်။

အခန်း ၂တွင် “ဖြာဟိုအက္ခရာများ ပြောင်းလဲဖွံ့ဖြိုးလာမှု” ဟူသောခေါင်းစဉ်ဖြင့်ဖော်ပြထားပါသည်။ အေဒီ (၂)ရာစုနောက်ပိုင်းတွင် ဖြာဟိုအက္ခရာများ အသွင်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးလာပုံ၊ မြောက်ပိုင်းဟန်၊ တောင်ပိုင်းဟန်အမျိုးမျိုးကွဲပြားသွားပုံ၊ ကွဲပြားခြင်းအကြောင်းအရင်း၊ ကွဲပြားမှု သဘာဝများကို အကျဉ်းချုံးလေ့လာဖော်ပြထားပါသည်။

အခန်း ၃ ကို “ပါဠိစာပေသုံး ပျူအက္ခရာသဏ္ဍာန်များနှင့် အရေးအသား” ဟူသောခေါင်းစဉ်ဖြင့်ဖော်ပြထားပါသည်။ ပျူတို့၏ဒေသတွင် တွေ့ရှိရသော ဗုဒ္ဓစာပေကောက် နတ်ချက်၊ ပါဠိ-ကမ္ဘာဦးစားများကိုစုစည်း၍ အက္ခရာသဏ္ဍာန်များ၏ အခြေအနေ၊ အရေးအသားအသွင်အပြင်တို့ကို ရှေးအိန္ဒိယအက္ခရာ အရေးအသားများနှင့် နှိုင်းယှဉ် လေ့လာမှုပြုထားပါသည်။ တွေ့ရှိမှုအရ ပျူတို့သည် ပါဠိစာပေအတွက် ကိုယ်ပိုင်ပျူစာအရေး စနစ်နှင့် အက္ခရာကိုမသုံးဘဲ အိန္ဒိယပြည်တောင်ပိုင်း အက္ခရာနှင့် အရေးစနစ်များကို မူရင်းမပျက် ရယူထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

အခန်း ၄ ကို “သက္ကတစာပေသုံး ပျူအက္ခရာသဏ္ဍာန်များနှင့် အရေးအသား” ဟူ၍ဖော်ပြထားပါသည်။ ပျူဒေသတွင်တွေ့ရှိရသောခေတ်ပြိုင် သက္ကတ ကမ္ဘာဦးစား အချို့ကို စုစည်း၍ သက္ကတဘာသာသုံး အရေးအသားရှိ အက္ခရာသဏ္ဍာန်နှင့် အရေးအသားသွင်ပြင်ကို လေ့လာထားပါသည်။ ရှေးအိန္ဒိယအက္ခရာသဏ္ဍာန်နှင့် အရေးအသား၊ ရခိုင်ပြည်သုံး အက္ခရာသဏ္ဍာန်နှင့် အရေးအသား၊ ကမ္ဘောဒီးယားဒေသ (၇-၈) ရာစုသုံး အရေးအသားတို့နှင့်ယှဉ်၍ လေ့လာထားပါသည်။ အက္ခရာသဏ္ဍာန်နှင့် စာရေးစနစ်အရ ရခိုင်ပြည်သုံး ဂုဗ္ဗအရေးအသားစနစ်ကို ရယူထားကြောင်း ထင်ရှားစွာတွေ့ရသည်။

အခန်း ၅ မှာ ပျူ-ဘာသာစကားဖြင့် ရေးသားထားသော ပျူကမ္ဘာဦးစားတို့ရှိ အက္ခရာသဏ္ဍာန်များကို လေ့လာထားခြင်းဖြစ်သည်။ “ပျူစာပေသုံး ပျူအက္ခရာသဏ္ဍာန်များခေါင်းစဉ်ဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ ပျူကမ္ဘာဦးစား (၃၇)ချပ် တွင်တွေ့ရသော အက္ခရာစာလုံးများကို ထုတ်နုတ်စိစစ်၍ ရှေးအိန္ဒိယအက္ခရာများနှင့် တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးလေ့လာမှု ပြုထားပါသည်။ ဤတွင် ပျူတို့သည် ရှေးအိန္ဒိယအက္ခရာသဏ္ဍာန်များကို ရယူရာ၌ တောင်ပိုင်း အသွင်၊ မြောက်ပိုင်းအသွင် တိကျစွာမပေါ်လွင်ဘဲရောထွေးနေသည်။ ပို၍ရှေးကျသော အသွင် များနှင့် စစ်ဆေးသောအခါ တောင်ပိုင်း၊ မြောက်ပိုင်းအသွင်များကဲ့သို့ ဗြာဟ္မီအက္ခရာ၏ သီးခြားအသွင်ကွဲ တစ်မျိုးဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်နိုင်သည်။ အက္ခရာအသွင်ပြောင်းလဲမှု သဘာဝအရ ဆက်စပ်ကြည့်ရာ အများစုမှာ ဗြာဟ္မီအက္ခရာကို တစ်ဆင့်ပြောင်းရုံမျှဖြင့် ပျူအက္ခရာအသွင်များကို ရရှိနိုင်ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ ကိုယ်ပိုင်ဖန်တီးမှု ဟန်ပန်ရှိသော အရေးအသားဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အေဒီ (၂)ရာစုခန့်တွင် ကိုယ်ပိုင်ဟန်ဖြင့် တည်ငြိမ်သော အရေး သွင်ပြင်ရှိသည့် ဗြာဟ္မီအက္ခရာ အသွင်ကွဲအဖြစ် ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ ဗျည်းအက္ခရာ(၃၃)လုံးနှင့် သရအက္ခရာ (၃)လုံး အသုံးပြုမှုတွေ့ရပါသည်။

အခန်း ၆ တွင် ပျူကမ္ဘာဦးစားများတွင် တွေ့ရသော အက္ခရာများ၏ ယှဉ်တွဲရေးသားမှု နှင့်ပတ်သက်၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ “ပျူအက္ခရာရေးသားပုံစနစ်များ” ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဗြာဟ္မီအရေးစနစ်ကို အခြေခံသောကြောင့် “သရစာလုံးဂုဏ်အရေးစနစ်”^၁ ကို အသုံးပြုသော အရေးအသားဖြစ်ပါသည်။ ဖော်ပြပါစနစ်အရ အ-သရကို ဗျည်းအက္ခရာနှင့် ယှဉ်တွဲလျှင် သရအက္ခရာစာလုံး မပါဘဲဆိုရာ ဗျည်းအက္ခရာဖြင့်ဖော်ပြသည်။ ယင်းဗျည်းအက္ခရာကို လုံးချင်း၊ လုံးတွဲပုံစံဖြင့် ရေးသားလေသည်။ လုံးတွဲရေးရာတွင် ဗျည်းအက္ခရာကို ဆင့်၍ရေးသည်။ အထက်မှဆင့်သည်လည်းရှိ၍ အောက်မှဆင့်သည်လည်းရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်မှဆင့်တွဲမှု ကို “ဗျည်းတွဲဆင့်”၊ အောက်မှဆင့်တွဲမှုကို “ဗျည်းတွဲဆွဲ” ဟူ၍ခွဲခြားလေ့လာထားပါသည်။ ဗျည်းများဆင့်တွဲမှုသည် ပါဠိကဲ့သို့ စနစ်ထုတ်ဖော်၍ မရနိုင်သေးပေ။ တွေ့ရှိရသမျှတွင် သက္ကတ ကဲ့သို့ထွေပြားသော ဆင့်တွဲမှုများကိုသာတွေ့ရပါသည်။

တွေ့ရှိရသော အက္ခရာစာလုံးတို့၏ ရေးသားမှုအရ သရသံပြအမှတ်လက္ခဏာ (၆)ခု တွေ့ရပါသည်။ (အ၊အိ၊အု၊အေ၊အော၊အံ) သရတို့ဖြစ်သည်။ ယင်း (၆)မျိုးကို ဆိုင်ရာ ဗျည်း/ဗျည်းတွဲ-အက္ခရာ တို့ဖြင့် ယှဉ်တွဲအသုံးပြုနိုင်သည်။ ထိုသရ (၆)မျိုးမှ သရတစ်ခုစီတွင် အသံအရည်အသွေး (၄)ခုမှ (၅)ခုအထိ တွေ့ရသည်။ (အ၊ အိ၊ အု) သရတို့တွင် (၅)ခု တွေ့ရ၍ (အေ၊ အော၊ အံ)

^၁ hide vowel letter writing system, သရစာလုံးများဖြစ်သော (အ၊ ဣ၊ ဥ၊ ဧ၊ အံ) စသည်တို့ကို ဆိုင်ရာဗျည်းနှင့် စဉ်၍မသုံးဘဲ သရသင်္ကေတ (- ၊ ၵ ၊ ၶ ၊ ၷ ၊ ၸ ၊ ၹ)ဖြင့် ဖော်ပြကာ သရစာလုံးများကို ဂုဏ်ကွယ်ထားသော အရေးစနစ်ဖြစ်ပါသည်။

သရတို့တွင် (၄)ခုတွေ့ရသည်။ အသံအရည် အသွေးကို အစက်သင်္ကေတသုံး၍ဖော်ပြထားသည်။ အ-သရအက္ခရာဖြင့် အစားထိုးဖော်ပြရသော် (အ၊ အ၊ အ၊ အ၊ အ) ဟူသော အသံအရည်အသွေး (၅)မျိုးတွေ့ရသည်။

မူလစာကြောင်း အခြေရှိစာလုံးငယ်တို့ကို ကမ္ပည်းစာများတွင် တွေ့ရသည့် အနေအထား အရ ဖတ်ရှုနိုင်သရွေ့တွင် (၁၈)လုံးမျှရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ အစောပိုင်းဟု လက်ခံထားနိုင်သော ကမ္ပည်းစာများတွင် တွေ့ရပြီး နှောင်းပိုင်းကမ္ပည်းစာတို့တွင် မတွေ့ရတော့ပေ။ မူလက အဆုံးဗျည်းသံရှိ ဘာသာစကားဖြစ်ပြီး အေဒီ (၇-၈)ရာစု နောက်ပိုင်းတွင် အဆုံးဗျည်းသံကွယ် ပျောက်ခဲ့ဟန်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

အခန်း ၇ မှာ “ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်” များကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ပျူဘာသာစကားသည် အေဒီ(၃)ရာစုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ခိုင်မာသောကိုယ်ပိုင် အရေးစနစ်ရှိနေပြီဖြစ်သည်။ ပါဠိ၊ သက္ကတကို မိမိအရေးစနစ်ဖြင့် ရေးရန်အခက်အခဲရှိဟန်တူသည်။ ဗုဒ္ဓစာပေ ရရှိချိန်တွင် ပါဠိကို အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသုံး အက္ခရာနှင့် အရေးအသားအတိုင်းရေးခဲ့ပြီး သက္ကတကို ရခိုင်ပြည်သုံး ဂုဗ္ဗအရေးအသားတို့ဖြင့် ရေးသားကြောင်းတွေ့ရလေသည်။ ပျူစာကိုမူ ဗြာဟ္မီအက္ခရာမှ အသွင်ပြောင်းယူသော အက္ခရာများကို အသုံးပြု၍ ဗြာဟ္မီအရေးအသားကို အခြေခံသော ကိုယ်ပိုင်ဖန်တီးချက်များ ဖြင့် ရေးသားမှုများပြုခဲ့သည်။ အရေးအသားအက္ခရာများအရ သာသနာ့ (၆)ခုရှိ၍ စာသံအရည်အသွေး (၅)ခုရှိသော အဆုံးဗျည်းသံရှိ ဘာသာစကားဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။